

v ta namen opozarjajo, da se ognejo morebitnih stroškov in škoda.

Človeška in goveja tuberkuloza je tudi po naj-novejših dokazih profesorja pl. Befringa jedna in ista bolezen, ki prehaja od človeka na žival in nasprotno, ter so torej dvomi profesor Kocha glede tega brezdvomno opovrženi. V boju proti tej nevarni bolezni treba bode tedaj odločne pomoči od strani veterinarstva in se isto nikakor ne bo smelo prezreti.

Poučni in zabavni del.

Kirdžali!

Ne vem, če se nahaja v vrsti naše slovenske novejšje salonske literature katera knjiga, koja bi toliko popularnosti doživela, kakor svoje dni ta podonavski povest. Seveda smo sedaj razvajeni, neugaja nam kmalo še tako duhovit pisatelj, kajti današnji pisatelji so plodoviti; nekateri zalagajo vsaki lepoznavski list s svojo stvarino že tri leta naprej. Samozaložnikov nam pa manjka, in ravno v sedanjosti dobi, tudi čitateljev, ker preplavljajo politični listi s svojimi borbami za obstanek vse čitateljsko občinstvo. Svoje dni ni bilo tako. Bili smo skromni. Zame bile so v najnežnejši mladosti vzor najlepšega „Bilderbucha“ sanjske bukvice, katere sem že tako na pamet znala, da sem vedela pod katero številko se nahaja „kača“, „petelin“, „strah“ in „afna“, dasi številke nisem še poznala. Cele ure mi je bila to najljubša zabava. Prva svetovna knjiga bila je tedanji mladini samoumevno „Pavliha“, za njim je sledil „Lažnjivi Klukec“. Skoraj se mi vsiljuje misel, da je teh umotvorov največ zvédla Giontinijeva knjigarna, in da kupčija ni bila preslaba, ker nisi našel rodbine, v kateri se ne bi nahajali ti vzorni izvodi.

Pozneje se mi je v srce smilila uboga grofinja „Grizelda“ še več simpatije si je pa stekla „Genovefa“ s „Schmerzenreichom“ in košuto. Dokler se človek naslaja in zadovoljuje s tako književnostjo, je še najbolj srečen, kajti otrok je, in ne ve še iskati razločka med seboj in drugimi stanovi.

V dvanajstem letu, doletela me je čast, vsak večer po jedno ali dve uri glasno čitati svojemu dedku, ali druge ravno izhajajoče časopise, kakor „Novice“, „Obzor“, „Zora“, „Brencljina“ in „Jurja s pušo“ itd. in kadar je tistega tvorila nestalo, stare „Dobtnice“. Posebno zanimale me niso, ker tako obrabljene knjige nikdar še nisem videla, kakor so bile tiste „Drobtinice“, platnice in listi so bili od premnogega obračanja tako zaokrožene, kjer bi mogli biti vogali, da je že dostikrat celega stavka manjkalo. Lahko si torej mislite, kako nečastno se mi je zdelo iz take strgane knjige čitati. Ni čuda, da je bila tako izdelana, ker zajemali so z mojim očetom še osem bratov in sester, in Bog ve, kdo še vse, vso svojo učenost, poduk, znanstvo itd. iz nje, in to ni

malenkost, to pričajo znaki. Najbolj oponirala mi je v nji pesem „Prevzetega Kranjca“, posebno pri rimah, da ima „hlače kažemiraste“, „lajbče pa vse šmiraste“ predložila mi je živa mladostna fantazija uprav sedanjega secesijonističnega gigerla, samo, da je imel vrh sredi klobuks še „knof“. Prve najgostejše solze so žalja izvabila mi je z oči žalostna usoda „Svetinove Metke“, v veliko zabavo celega omizja poslušalcev, kateri so imeli svoj užitek v ihtenju mojem in me znali vedno se mi laskajoč z novo pridobiti, k tej zame boleti polni uri čitanja, kajti utisek ostal mi je vedno jednak, in solza porajala je solzo, da si se je ponavljalo morebiti po desetkrat. Blažilno vplivala je na mene uprav za kroge mojim jednake, pisana „Babica“. Prav na skrivnem seveda, zasedla je prvo mesto v mojem srcu nesrečna „Viktorca“, katero je tako neusmiljeno zapustil nje „črni vojak“, na katerega bi najraje spustila vso svojo jezo in zaničevanje. Sedaj pride Kirdžalijeva doba! O sladki spomin! Vem, kolikor Vas je mojedobnikov, ohranili ste si še tiste mladostne utise, istotako živo v srcu svojem, kakor jaz. Nismo li vzrastli pod istem obnebjem! Nas ni li ogrevalo vse isto solnce? Nismo li sopli isti zrak? Posedali po istih šolskih klopih, prejemale vodo iz ust istih učiteljev? Ni čuda torej, da smo bili vsi jednega duha, kar je razvnelo in vzhitilo jednega, to je električno vplivalo na nas vse. „Kirdžali“, to je bil naš vzor, naš junak, naš polubog! Naravno torej, da je bil izvoljenec vsake „Sare Mihaele“ Kirdžali? Ljubavna pisma tiste dobe, bila so najoriginalnejša, kar sem jih kedaj čitala. Še danes prav dobro vem, s kakim ponosom prebirala sem prvi ljubavni list, katerega mi je pisal dolgopet, plavolas petošolec z navpič počesanimi dolgimi lasmi, z uvodom: „Donava, ponosna reka, z vso svojo silovito močjo, ne more pogasiti velikanskega ognja v mojem srcu, kateri plamti samo za te angelj moj!“ Piramidalno kaj ne? Vse umestne fraze prišle so na vrsto, ker manj kakor osem strani pisanih izrazov v vsakojakih vaziantih naslikane ljubezni, bilo bi nezaslišano. In ljubezen vzbuja ljubezen! Kje je kaka dekle, katera ne bi odgovorila na prvo ljubavno pismo?! Pokazati sem vendar morala, da čitam tudi jaz „Kirdžalija“, pobrala sem iz njega vse mogoče in nemogoče, resnično in neresnično opisana čutila, katera gojim v ljubečem srcu svojem do smotra svojega, obožavanega „Kirdžalija“, in podpis obligaten pri vsih sledečih pismih je bil „tvoja ljubeča te Sara Mihaela“. Platonična ta ljubezen trajala je blizu do dva meseca. Skoraj mesec dni bila sva oba že skupaj na počitnicah v prijazni vasi blizu Ljubljane. Do sedaj govorila nisva še nikoli, ali tem pogostejše si dopisovala. Vedno gostejše, slednjič vsaki dan. Toliko pisem sedaj pol generacije ne spiše v to svrhu, kakor se jih je tisti čas. Imela sem pri svojem varuhu svojo sobico, katero sem osobito v noči najbolj izrabljala, ker pri svitu sla-

botne nočne lučice, teklo je moje pero po papirju včasih do belega dne. In moj ideal? Trudil se je mogoče še desetkrat bolj ko jaz, odgovarjal mi je po dnevi na moja najobskurnejša pisma, katera je v noči porajala fantastična nezmislj. Njegovi svojci so si mislili, kako pridno študira naš Janko, v resnici pa je tudi moral študirati, sestavljati dolga ljubavna pisma za mene.

Žalibog, da vsa krasota in milota le kratek čas trpi, tako tudi moja ljubezen po „Kirdžaliju“ ni bila dolzega obstanka.

Nekega dne, ko poldne zazvoni, pride varuh moj domu, ko ravno k mizi sedemo. Gravitetično potegne iz svojega žepa list, čigar rožnoboja vnanjost se mi je koj sumljiva zdela, pogladi ga po čez, in mi ga pred oči držeč vpraša: „Poznaš li to pisavo?“ Kolikor je bilo v mojem životu krvi, vem da mi je šinila v lice, ker videla sem skrivnost svojo izdano, postavljeno v javnost. Molčala sem, akoravno je bila podpisana „Sara Mihaela“, vender mi vest ni dala lagati, torej sem molče priznala svojo krivdo svoj greh. Z grozovitim „poberi se mi iz pred oči v svojo sobo“ pobrala sem se prav skromno in ponižno, da si sem preje občutila veliko slast do kosila na mizi, sedaj ne bi bila mogla užiti niti najmanje stvarce. Hvaležna sem bila krutemu varuhu za samoto. Minulo je popoldne, noč; drugo jutro stal je voz pred hišo, kateri me je odpeljal domov. Tako minula je moja mladostna idila! Zamrzal mi je „Kirdžali“, ki je bil tolikanj brezbrizen in lahkomišen, da je zgubil moje pismo sredi dvorišča, kjer ga je moral ravno moj varuh najti. Tak ideal, ki ne zna tajne bolj čuvati, jih niti vreden ni, torej je padel v toliko nemilost pri meni, ko sem ga čez mesec dni prvič videla, s knjigami pod pazduho prihajati ravno proti Schoberjevi prodajalni na glavnem trgu, kjer smo si kupovali „študentenfuter“ za 4 kr. na dan (to je mandeljni z rozinom pomešani), da bi ga bila najraje pogreznila na dno morja, ker žal mi je bilo vsih mojih obširnih listov, kateri so se nahajali v njegovi posesti.

Spomini! Kdo more reči, da niso lepi? Takrat smo smeli čitati vse, „Novice“, „Zoro“, „Brenceljna“, „Jurija s pušo“ prvega in drugega pokolenja, „Obzor“, da še celo „Slovenski Narod“. Takratni škof Vidmar, bog mu daj dobro, nam še ni pošiljal takih pastirskih pisem in listov v katerih bi nam navajal našo dušno pašo in nam prepovedal čitanje najpopularnejših narodnih dnevnikov, kateri so nam baš sedaj neobhodno potrebni za obstanek, dasi bi bil imel ranjki dosti povoda takrat za to, ker ravno v istem času naslikali so mu vsikdar hudomušni abiturijentje na škofijskem hodniku, Uršo s škofovo mitro, in njega s kahalnico v desnici. Čudom se bodete čudili Vi prizadeti od kodi je meni to znano! Ravnali ste res diskretno in tajno, ali igraje, slučajno prišla sem do

marsičesa, kar ravno ni bilo prikrojeno za moje uho. Dunajčanje imajo svoj „Hamor“ in „chic“ in mi „Liublanske srajce“ pa tudi nekaj, kar nas karakterizuje med drugimi narodi, in ravno sedaj v novem stoletju dovoljeno nam je marsikaj secesijonističnega, kar bi sicer nikakor ne bilo umestno spraviti v tisk.

Plavica.

Sivi lasje.

Sivi lasje in dolga bela brada je tradicionalen znak častitljivosti. Zato se obrazuje tako Bog oče, dasi nas katekizem uči, da je duh brez telesa. Zato se tako slikajo stari očaki. Vsakemu se zdi mnogo večja pregreha, ker so zasramovali zlobni židovski paglavci takega starčka Elizeja, in mnogo zaslužnejša kazen, da so jih raztrgali medvedje — kakor ako bi se to primerilo kakemu drugemu možaku s črno brado ali celo brez nje. — Kralj Lear je na odru vedno kot dolgobradi sivi starček, in zato je nehvaležnost njegovih hčera tem odurnejša in groznejša. — In vender sivi lasje in bela brada niso vedno znak starosti, kali še čestitljivosti. Marsikak starček ima še v svojih 70 ali 80 letih črne ali kostanjeve lase in brado, in to po njih naravni barvi, ne po umetnem barvilu, — in marsikak sinček je še v mladeniški ali vsaj najlepši možki dobi. Seveda so to izjeme, vender niso preveč redke, in gotovo vsak čitatelj pozna koga med svojci ali znanci, ki je taka izjema v jednom ali drugem oziru.

V obče velja, da osive lasje polagoma in raztreseno v gotovi starosti, da se vedno bolj množe bele niti na glavi in v bradi in da tekom nekaterih let postane človek siv, pozneje snežnobel. Vzrok temu je, da lasje izgube svoje barvilo. To osivljenje v dobi nad 50 let je pravilno in redno ter se pojavlja pri možu in ženi. A ne pri vsakem sočasno. Pri možu tudi dostikrat ne izgube lasje na glavi in v bradi sočasno svoje barve, večkrat ostanejo jedni ali drugi še dolgo za onimi v prvotni barvi. Obično se meni, da skrbi, duševni in telesni napor povzročajo zgodnjo osivelost. Mnogokrat je to v istini, vender ne velja kot splošno pravilo.

Zlasti v prešlih časih se je o mnogih slučajih trdilo, da so osiveli hipno, kar čez noč, in da je to povzročila kaka velika žalost, grozen strah in smrtna muka. Najbolj znani izgledi so Ludovik Sforza, vojvoda milanski, ki je prišel v oblast svojega sovražnika, francoskega kralja Ludovika; — slavní učenjak Guarino, ko so mu pri vožnji iz Carigrada v Italijo padli v morje njegovi dragoceni rokopisi, in nesrečna kraljica francoska, Marija Antonijela, ko je v ječi izvedela svojo smrtno obsodbo. — Novejši učenjaki pa negirajo važnost, da bi lasje kar hipno osiveli, ter priznajo le možnost, da se to zgodi k večjem v teku nekoliko dnij. Marsikaki slučaji o katerih sporočajo starejši pisci, so gotovo bili nezadostno opazovani.